

ÜNİVERSİTE VE KAMU KURUMLARINDA İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİNE GENEL BAKIŞ

İsrafil ŞABİKOĞLU¹

Accepted: 2023-12-24
DOI: 10.47118/somatbd.1404400

ÖZET

31.12.2012 tarihinde yasalaşan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası (İSG) gereği, ülkemizdeki tüm çalışanlar ve işverenlere belirli yükümlülükler getirilmiştir. Yasa gereklilikleri, tüm çalışanları ve işverenleri kapsamına rağmen, hala kamu kurum ve kuruluşlarında İSG yasası gereklilikleri tam olarak hayata geçirilememiştir.

Yasa gereği, tüm kamu çalışan, işveren ve binalarının, yasanın çıktığı tarihten itibaren (31.12.2012) risk değerlendirmesi yapılması, acil durum planlarının belirlenmesi ve tasarlanması, İSG kurullarının kurulması gibi işlerinin yapılması gerekmekte ve eğer gerekli ise bir İSG koordinatörlüğü kurulmalıdır. Koordinatörlüğün tasarlayacağı yıllık eylem planına göre, risk değerlendirmesindeki tehlikelerin giderilmesi, çalışanların eğitimlerinin planlanması, acil durum ekiplerinin eğitilmesi gibi önceliği olan işlerin yapılması gerekmektedir.

Her ne kadar 6331 sayılı yasa tüm çalışanları kapsıyor olsa da, özellikle kamu çalışanlarının yasa içinde bahsedilmemesi ve bundan dolayı da sert yaptırımların olmaması, yasanın gerekliliklerinin yerine getirilmesinde bir çok soruna sebebiyet vermektedir. Bu çalışmada bazı kamu kurumlarında yasanın gerekliliklerinin nasıl yürütülebileceği ve ortaya çıkan sorunların neler olabileceği hakkında bir tartışma içermektedir. Ayrıca Manisa Celal Bayar Üniversitesi'nin 2015 yılında yaptırdığı bazı risk değerlendirme raporlarından alıntılar yapılarak, risk skorları değerlendirilmiş ve temel istatistiksel analiz gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İş güvenliği, kamu kurumu, üniversite, sorunlar, çözümler.

AN OVERVIEW OF OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY IN UNIVERSITIES AND PUBLIC INSTITUTIONS

ABSTRACT

In accordance with Law No. 6331 on Occupational Health and Safety (OHS), which was enacted on December 31, 2012, specific obligations have been imposed on all employees and employers in our country. Despite the law's requirements covering all employees and employers, the OHS law requirements have not been fully implemented in public institutions and organizations.

According to the law, as of the enactment date (December 31, 2012), all public employees, employers, and buildings are required to conduct risk assessments, determine and design

¹ Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Soma Meslek Yüksekokulu, İş Sağlığı ve Güvenliği Programı, Manisa, Öğretim Üyesi, israfil.sabikoglu@cbu.edu.tr

emergency plans, and establish OHS committees. If necessary, an OHS coordination office should be established. According to the annual action plan designed by the coordination office, priority tasks include addressing hazards identified in risk assessments, planning employee training, and training emergency response teams.

Although Law No. 6331 encompasses all employees, the lack of mention of public employees in the law and the absence of strict sanctions lead to numerous challenges in fulfilling the requirements of the law. This study discusses how the requirements of the law can be implemented in some public institutions and explores potential challenges. Additionally, excerpts from risk assessment reports conducted by Manisa Celal Bayar University in 2015 are used, and risk scores are evaluated along with basic statistical analysis.

Keywords: Occupational safety, public agency, university, problems, solutions.

1. GİRİŞ

Dünyada iş sağlığı ve güvenliği uzun yıllardır uygulanan ve bir iş kültürü olarak ele alınan olgudur. Uzun yıllar önce işin daha verimli hale getirilmesi ve çalışanların iş kazalarından korunması için çeşitli öneriler ile başlayan bu olgu, günümüzde hemen hemen tüm dünya ülkelerinde yasalar ile yapılması zorunlu hale gelen bir çeşit ön işlemler betimlemesi olarak da ifade edilebilir. Ülkemizde de ilgili düzenlemeler 2012 yılında 6331 sayılı İş sağlığı ve güvenliği yasası ile hayata geçirilmiş ve o yıldan itibaren de işverenler, çalışanlar ve kurumlar için yapılması zorunlu hal ve durumlar ortaya konulmuştur.

30 Haziran 2012 yılında yayınlanan 6331 sayılı kanunun 2. Maddesi “ (1) Bu Kanun; kamu ve özel sektöre ait bütün işlere ve işyerlerine, bu işyerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine, çırak ve stajyerler de dâhil olmak üzere tüm çalışanlarına faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanır.” İfadesi gereği, yasanın gerektirdiği tüm işlerin gerek üniversiteler gerekse kamu kuruluşları için bir zorunluluk haline gelmiştir. Ancak, yine aynı kanunun 38. Madde “a) (Değişik: 12/7/2013-6495/56 md.) 6 ve 7 nci maddeleri; 1) 4857 sayılı İş Kanununun mülga 81 inci maddesi kapsamında çalışanlar hariç kamu kurumları ile 50’den az çalışanı olan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyerleri için 31/12/2023 tarihinde, yürürlüğe girer” ifadesinden ötürü bazı konularda kafa karışıklıkları meydana gelmiş olmasına karşın, ilgili kanun incelendiğinde durum gayet açık bir şekilde uygulanabilir olmaktadır [1-3].

6331 sayılı İSG yasının 38. Maddesinde belirtilen, ilgili yasa madde 6 ve madde 7, iş sağlığı ve güvenliği (İSG) hizmetleri ile iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin desteklenmesi başlığı altında ele alınmıştır [4]. İlgili maddeler gereği, işverenin çalışanları arasından iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve on ve daha fazla çalışanı olan çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde diğer sağlık personeli görevlendirmesi, ilgili kişilere, araç, gereç ve yer temini sağlaması gibi işler ile, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca (ÇSGB) yapılacak destekler haricindeki diğer tüm İSG hizmetleri ve yapılması gerekenler, gerek kamu üniversiteleri, gerekse diğer kamu kuruluşları için de 2012 yılından beri bir zorunluluktur. Dolayısı ile her üniversite ve kamu kurumları, mutlaka risk değerlendirmesi yapması veya yaptırması, tehlikeli işlerin risklerinin ortadan kaldırılması, çalışanların eğitimi, kişisel koruyucu donanımların sağlanması gibi hususları yerine getirmeleri gerekmektedir.

Kanunda açıkça belirtmesine karşın, benzer bir durum 50’den az çalışanı olan az tehlikeli sınıftaki iş yerleri için de geçerlidir. Yine bu sınıfta yer alan işyerleri de yukarıda belirtildiği gibi, iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi hizmetleri ile ÇSGB destekleri haricinde diğer tüm İSG hizmetlerini yerine getirmekle yükümlü olmaktadır. Ancak bu madde ile sanki tüm İSG

hizmetleri ve beraberinde gelen bağlı diğer yönetmeliklerden muaf tutulmuş gibi bir algı söz konusudur.

Bu çalışmada, bir üniversite modeli örnek alınarak, üniversiteler ve kamu kuruluşları için İSG hizmetleri ve koordinatörlükleri hakkında bilgiler verilmiş, yapılan risk analizleri incelenerek çeşitli değerlendirmeler gerçekleştirilmiş ve olası sorun ve çözümler önerilmiştir.

2. İSG KÜLTÜRÜNÜN OLUŞMASI

2.1. İSG Kurul Süreci

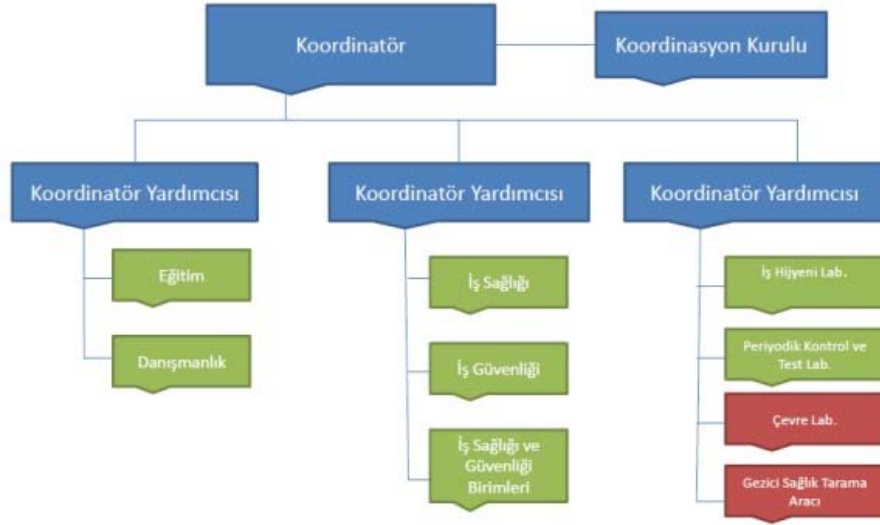
Bilindiği üzere İSG kültürü demek, bir işe başlamadan önce o işle ilgili alınması gereken tüm önlemlerin alınması ve işlemin ona göre başlatılması demektir [5]. Bunun kültürel olarak gerçekleştirilmesi ise artık bu tip davranışların otomatik olarak yapılması demektir. Bu bağlamda gerek kişisel olarak gerekse kurumsal yapı olarak bir takım tepe yönetim sistemlerinin kurulması ve bu yönetimin aşağıya doğru genişleyerek bu kültürü kazandırması gerekmektedir.

Manisa Celal Bayar Üniversitesi İş Sağlığı ve Güvenliği Koordinatörlük Birimi 2015 yılı temmuz ayında kurulmuştur. Koordinatörlük teşkilat şeması Şekil 1’de gösterilmiştir.



Şekil 1. Manisa Celal Bayar Üniversitesi İSG koordinatörlük teşkilat şeması (isg.cbu.edu.tr).

İSG kültürünün oluşumu ilk olarak rektörlük bünyesinden kurulacak olan koordinatörlük ile başlar. Koordinatörlük gerek İSG birimi gerekse kurulacak olan alt İSG kurullarının tüm iş takibi, iş güvenliği alımları vs. gibi işlerin onayında, değerlendirilmesinde en önemli birimdir. Bu bağlamda rektör veya rektör yardımcılarının konu hakkında ayrıntılı bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. Benzer olarak diğer kamu kuruluşları da müdür veya başkana bağlı çalışan sayılarına göre koordinatörlükler veya birim kurabilirler. Benzer bir oluşum gerçekleştiren Düzce Üniversitesine ait İSG teşkilat şeması Şekil 2’de verilmiştir [6].



Şekil 2. Düzce Üniversitesi İSG teşkilatlanması.

2.2. Atamalar ve Yapılması Gereken İşler

İSG koordinatörlük kurulumuna istinaden ayrılan alt birimler için, işverenler/işveren vekilleri atanmalı ayrıca her bir belirlenen yer/bölüm/birim/fakülte vb. yerler için tehlike sınıfına göre çalışanlar arasından bir iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi ataması yapılmalıdır. 6331 sayılı yönetmelikte belirtilen Ek-5a ve 5b formları doldurularak ÇSGB'ye gönderilmelidir [7, 8].

İlgili koordinatörlük bir üniversite için kurulduğu varsayılırsa, koordinatörlük adı altında üniversitelerin alt birimleri, fakülteler, meslek yüksekokulları, çeşitli rektörlüğe bağlı merkezler ve büyüklü küçüklü laboratuvarlar yer alabilir. Bu durumda her bir alt birim için ayrı ayrı alt birimlerin kurulması daha faydalı olacaktır. Bununla birlikte mümkün oldukça her birimde görevli olan tehlike sınıfı yeterli bir iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi görevlendirmesi yapılmalıdır. Benzer olarak bir kamu kuruluşunda çalışan sayısına göre alt kurullar oluşturulabilir ve her biri için ayrı ayrı işveren veya vekili atanabilir. Kamu üniversiteleri için ataması yapılan iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimleri için görevlendirildikleri saat başına 200 gösterge rakamının memur aylık katsayısı çarpımı tutarında ilave ödeme yapılması gereklidir. Ancak bu tarz ödemelerin çok iyi koordine edilmesi ve muhasebeleştirilmesi gerekmektedir, aksi takdirde Sayıştay veya bir başka denetimde ortaya farklı sonuçlar çıkabilir.

Koordinatörlüklerin yapılması gereken ilk işlerden birisi risk analizidir. Risk analizi genel olarak bir kamu binasındaki tüm riskleri tehlike durumuna ve olasılık şiddetine göre göstereceğinden, işveren ve iş güvenliği uzmanı için bu değerlendirme bir kılavuz olacaktır. Risk değerlendirmesini işveren görevlendireceği iş güvenliği uzmanına yaptırabileceği gibi, dışarıdan hizmet alımı ile de yapabilir [9]. Risk değerlendirme deneyimi olan bir görevliden bu işlemin yapılması tercih sebebi olmalıdır. Risk analizinde dikkat edilecek önemli hususlardan birisi ise, kolay, basit anlaşılır bir değerlendirme olan 5x5 Matris yöntemi ile uygulanması ve ayrıca tablolama için mevcut durumun belirtilmiş olmasıdır. Aşağıda 5x5 matris yöntemi ile gerçekleştirilmiş iki farklı risk analiz raporlarından kesintiler verilmiştir (Şekil 3, Şekil 4);

Sıra No	Bölüm	Tehlikenin Nedeni	Risk	Etkilenenler	Risk Analizi			Risk Seviyesi
					Olasılık	Şiddet	Sonuç	
1	TAVAN VİNCİ	MALZEMENİN KOPARAK DÜŞMESİ	İŞGÜCÜ VE MALZEME KAYBI	ÇALIŞANLAR, ZİYARETÇİLER	3	4	12	DİKKATE DEĞER RISK

Düzeltilici ve Önleyici Kontrol Önlemleri	Gerçekleştirme Tarihi	Önem Sonrası Risk Analizi			Kalan Risk Seviyesi	Olası Durumlarda Aklınacak Önlemler	Sorumlu Personel
		Olasılık	Şiddet	Sonuç			
VİNCİN PERİYODİK KONTROLLERİ YAPILMIŞ, BAZI VİNCİN EMNİYET MANDALI YOK. VİNCİN YILDA BİR PERİYODİK KONTROLÜ VE FENNİ MUAYENE RAPORUNUN ALINMASI VE SAKLANMASI, EMNİYET MANDALI TAKILMASI	SÜREKLİ	1	4	4	TOLERE EDİLEBİLİR RISK	KONTROLLERİN SIKLAŞTIRILMASI, TALİMATLAR VE UYARILAR, EĞİTİM, ACİL MÜDAHALE VE ACİL DURUM PROSEDÜRLERİNİN UYGULANMASI	

Şekil 3. Bir firmanın risk raporundan kesinti (Tablo uzunluğundan ötürü iki parça olarak alta verilmiştir).

Sıra No	Bölüm	Tehlikenin Nedeni	Risk	Etkilenenler	Risk Analizi		
					Olasılık	Şiddet	Sonuç
1	ERGİTME	OCAKLARA HURDA ALMA(YÜKLEME)	OCAK İÇİNDE PATLAMA VE PATLAMADAN ETKİLENME	ÇALIŞANLAR	5	5	25

Risk Seviyesi	Mevcut Durum ve Alınmış Önlemler	Mevcut Risk Analizi			Risk Seviyesi	Düzeltilici ve Önleyici Faaliyetler ve Yapılması Gerekenler	Gerçekleşme Süresi	Olası Durumlarda Alınacak Önlemler	Sorumlu Personel
		Olasılık	Şiddet	Sonuç					
Tolere edilemez. İş geçeci olarak durdurulmalı.	OCAK İÇİNE VERİLEN HURDALARIN KURU OLMASINA DİKKAT EDİLİYOR. GEREKİRSE BU MALZEMELER ÖN KURUTMAYA TABİ TUTULUYOR	1	5	5	TOLERE EDİLEBİLİR RISK	OCAK İÇİNE VERİLEN HURDALARIN KURU OLMASINA DİKKAT EDİLMESİ, GEREKİRSE BU MALZEMELERİN ÖN KURUTMAYA TABİ TUTULMASI	SÜREKLİ	İLK YARDIM VE YANIK TEDAVİ	

Şekil 4. Başka bir firmanın risk raporundan kesinti (Tablo uzunluğundan ötürü iki parça olarak alta verilmiştir).

Şekil 3'te görüldüğü gibi, risk analizinde olması gereken en temel bölümler, riskin olduğu bölüm adı, tehlike adı, risk, mevcut risk skoru, mevcut durum ve alınması gereken önlemler, önlemlerden sonraki risk skoru şeklinde olması gereklidir. Şekil 3'te belirtilen bir tavan vinci için malzemenin koparak düşme tehlikesi belirlenmiş olup buna karşılık risk skoru da $3 \times 4 = 12$ olarak belirlenmiş, ilgili önlem alındıktan sonra risk skorunun $1 \times 4 = 4$ olacağı öngörülmüştür. Benzer olarak Şekil 4'te ise ocaklara hurda atma tehlikesi belirlenmiş ve buna göre de $5 \times 5 = 25$ skoru elde edilmiş, gerekli önlemlerin alınmasından sonra ise $1 \times 5 = 5$ gibi bir skora sahip olacağı belirtilmiştir.

Şekil 3 ve 4'ten anlaşılacağı gibi 5x5 matris tipi risk skorlama yöntemi oldukça basit olup en temel olasılık ve şiddet değerlerinin çarpımından bir skor elde etme üzerine kuruludur. Elde edilen skorlar 1 ile 25 puan arasında değişmekle birlikte puan arttıkça riskin boyutu da artmaktadır. Bu boyutlarda risk, skoruna göre farklı renkler ile de gösterilebilir, bu renk gösterimi ise Şekil 5'te verilmiştir. Buna göre risk oranı 5 renk olarak tarif edilebilir, beyaz olanlar çok hafif risk, yeşil olanlar tolere edilebilir risk, açık sarı olanlar dikkate değer risk, turuncu belirgin risk ve kırmızı olanlar ise tolere edilemez risk olarak sınıflamak mümkündür.

		ŞİDDET				
		5	4	3	2	1
OLASILIK	5	25	20	15	10	5
	4	20	16	12	8	4
	3	15	12	9	6	3
	2	10	8	6	4	2
	1	5	4	3	2	1

Şekil 5. 5x5 Matris tipi risk değerlendirme skor görünümü.

Bir risk analizi raporunda, işveren, iş güvenliği uzmanı, çalışan temsilcisi, iş yeri hekimi gibi görevlilerin imzası bulunduğundan, bu analizin kolaylıkla anlaşılabilir olması çok önemlidir. Bunun yanısıra konu hakkında çok az bilgisi olan birisinin bile bu tablolara bakıp kolaylıkla anlayabilmesi için gerek mevcut durumun belirtilmesi gerekse yapılması gerekenlerin belirtilmesi çok önemlidir.

Manisa Celal Bayar Üniversitesinde (MCBÜ), 2015 yılında kurulan İSG birimi ve alt birimleri, gerekli atamalar ve görevlendirilmeler yapıldıktan sonra, tüm fakülte ve diğer birimler için risk analizi hizmet alımı gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda üniversitenin Deneysel Fen Bilimleri Uygulama ve Araştırma Merkezinin (DEFAM) de risk analizi ilgili özel kuruluş tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu risk analiz raporunun sadece bir maddesi Şekil 6'da verilmiştir.

YAPILAN AKTİVİTENİN ADI	BELİRLENEN TEHLİKE KAYNAKLARI İLE TEHLİKELER	TESPİT EDİLEN RİSKLER	KİMLERİN, NELERİN, NE ŞEKİLDE VE HANGİ ŞİDDETE ZARAR GÖRMELERİ	RİSK DÜZEYİ				Ref / İLGİLİ MEVZUAT
				OLASILIK	ŞİDDET	RİSK DERECESESİ	ÖNEM DURUMU	
ÇATI	Çalışanların iş güvenliği hakkında bilgilendirilmemiş olması	İşe Karşı Yanlış Davranış, yaralanma, ölüm	Tüm Çalışanlar, Tedarikçi firma çalışanları	3	5	15	2	6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve ilgili yönetmelik

MEVCUT KONTROL TEDBİRLERİ / İLGİLİ RESİM	ALINACAK ÖNLEMLER (RİSK KONTROL TEDBİRLERİ) DÜZELTİCİ VE ÖNLEYİCİ KONTROL TEDBİRLERİ	BAŞLAMA VE BİTİŞ TARİHLERİ	Kontrol Öncümleri için Sorumlu Kişiler/Bölgeler	ÖNLEYİCİ TEDBİRLER İLE RİSK DÜZEYİ				UYGULAMALARIN İZLENMESİ
				OLASILIK	ŞİDDET	RİSK DERECESESİ	ÖNEM DURUMU	
	Çalışanlara ve diğer çatıya çıkacak tedarikçi firma çalışanlarına genel iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verilmelidir.	02.12.2015-02.02.2016	İşveren	1	3	3	Önemsiz Risk	İşveren / işveren vekili ile ilgili birimin iş güvenliği uzmanı, çalışan temsilcisi, destek elemanları uygulama adımlarını periyodik olarak izler, denetler ve aksayan yönler tespit edilerek gerekli düzeltici ve önleyici işlemler başlatılır ve tamamlanır

Şekil 6. MCBÜ DEFAM Risk değerlendirme raporundan kesit (Tablo uzunluğundan ötürü iki parça olarak alt alta verilmiştir).

Şekil 6'da da görüldüğü gibi, MCBÜ DEFAM için yaptırılan risk analizinde 5x5 Matris sistemi kullanılmış ve skorlamalar yapılarak ilgili riskler renklendirilmiştir. Bu kesitte de görülmektedir ki mevcut risk için alınması gereken önlemler belirtilmiş ayrıca bu önlemlerin uygulamasının da kimler tarafından takip edileceği gösterilmiştir.

İSG hizmetleri yönetmeliği gereği, her işyerinde bulunması gereken onaylı defter ile iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi, tespitlerini ve önerilerini bu deftere yazmaları gerekmektedir. Defter sayesinde işveren de yapılması gerekenleri kabul etmiş olmaktadır. Ancak yine yönetmelik gereği bu defterin noter veya bakanlığın ilgili bölge müdürlüğüne onaylatılmış olması gerekmektedir. Noterin veya ilgili müdürlüğün bu defteri onaylayabilmesi için de ilgili kuruluşun Sosyal Güvenlik Kurumu Sicil numarası olmasını ister. Ancak kamu kuruluşlarında bu tarz bir numara mevcut değildir. Defterler bu şekilde onaylatılamayacağı için resmi olarak geçerliliği bir sorun teşkil etmektedir. Yine de bu defterlerin düzenli tutulması ilgili tespitlerin sürekli yazılması gerekmekte ve takiplerinin ise kuruluşun veya üniversitenin koordinatörlükleri yürütmelidir.

2.3. Üniversite ve Kamuda Eğitim ve Planlama

Kamu üniversiteleri ve kamu binaları için, İSG kanununda belirtilen eğitimlerin yapılması bir sorumluluktur. Ancak kamu çalışanları 657 sayılı yasaya tabi olduklarından 6331 sayılı yasa gereği yükümlü oldukları eğitimleri almaları için bir iş güvenliği uzmanı görevlendirilebilir veya bu eğitimler uzaktan eğitim yöntemi şeklinde de verilebilir. Öncelikli olarak genel İSG eğitiminin verilmesi esastır, bundan sonra Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimleri Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte belirtilen diğer eğitim konuları, birimlerin tehlike sınıfına göre planlanarak yapılmalıdır.

3. TEMEL ANALİZ

Bu bölümde MCBÜ, DEFAM birimine yapılan risk değerlendirmesi raporundan alınan risk skorları arasında bir sınıflandırma ve basit istatistiksel analiz gerçekleştirilmiştir.

Risk skoruna göre sınıflandırma 5 bölümden oluşmaktadır, Defam biriminde bu 5 bölümün ne kadar sıklıkta olduğu, en çok ve en az risk skorlarının neler olduğu, ortalama risk skorunun birbirine oranları ve standart sapmaları gibi temel istatistik verileri değerlendirilmiştir.

3.1. DEFAM Risk Skoru Genel Bilgileri

02.11.2015 tarihinde zamanın Defam yöneticisi tarafından özel bir kuruluşa yaptırılan risk değerlendirmesi (Risk raporu kamuya ait verilerin korunması açısından bu yazıda paylaşımı yapılmamıştır) 3 bölümden oluşmaktadır. Zemin kat, birinci kat ve çatı katı olarak bölümler ayrılmıştır. Zemin katta toplam 399 tehlike, birinci katta 184 tehlike ve çatı katında ise 20 adet tehlike belirlenmiştir.

Tehlikelerin adetleri ve sınıflanması aşağıdaki gibidir (Tablo 1);

Tablo 1. DEFAM katlarına göre risk skor adet ve renklendirmeleri;

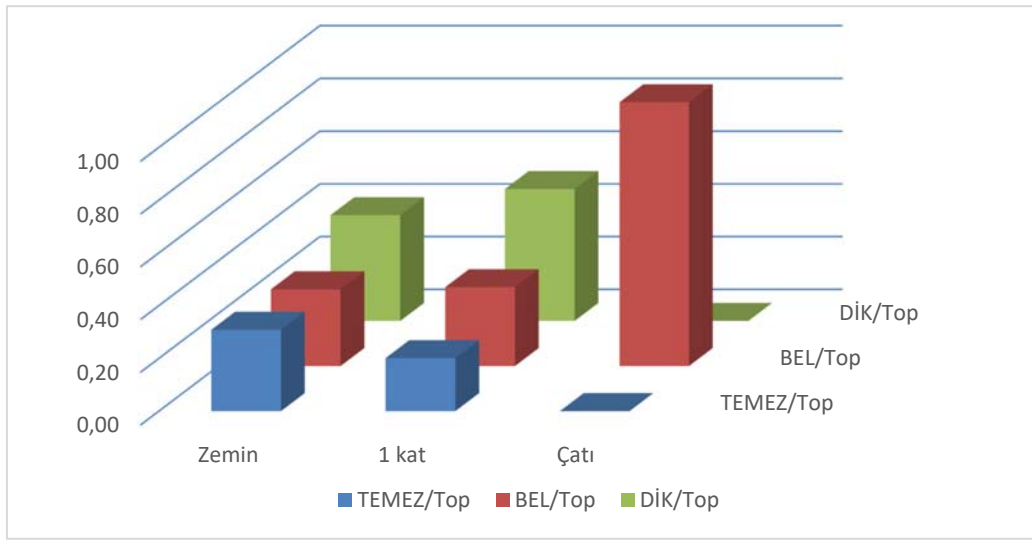
Bölümler	Risk sınıfı			Toplam risk sayısı
	Dikkate değer risk	Belirgin risk	Tolere edilemez risk	
Zemin kat	160	116	123	399
Birinci kat	92	55	37	184
Çatı katı	0	20	0	20
Toplam	252	191	160	

Risk analizinde tolere edilebilir risk ve çok hafif risk unsurlarına rastlanılmamıştır. Tablo 1'e bakıldığında 252 adet dikkate değer risk, 191 adet belirgin risk ve 160 adet ise tolere edilemez risk olduğu görülmektedir. DEFAM bir merkezi laboratuvar olmasından dolayı düşük riskler gözlenmemiş olup tolere edilmez risk sayısı ise oldukça fazladır.

DEFAM risk analizinin çeşitli istatistiksel verileri aşağıda Tablo 2'de verilmiştir;

Tablo 2. Tek katlara göre risklerin toplam riske oranları;

	Tolere edilemez riskin toplam riske oranı	Belirgin riskin toplam riske oranı	Dikkate değer riskin toplam riske oranı	Standart sapması
Zemin kat	0,31	0,29	0,4	23,6
1. Kat	0,20	0,30	0,5	28
Çatı Katı	0	1	0	11,5

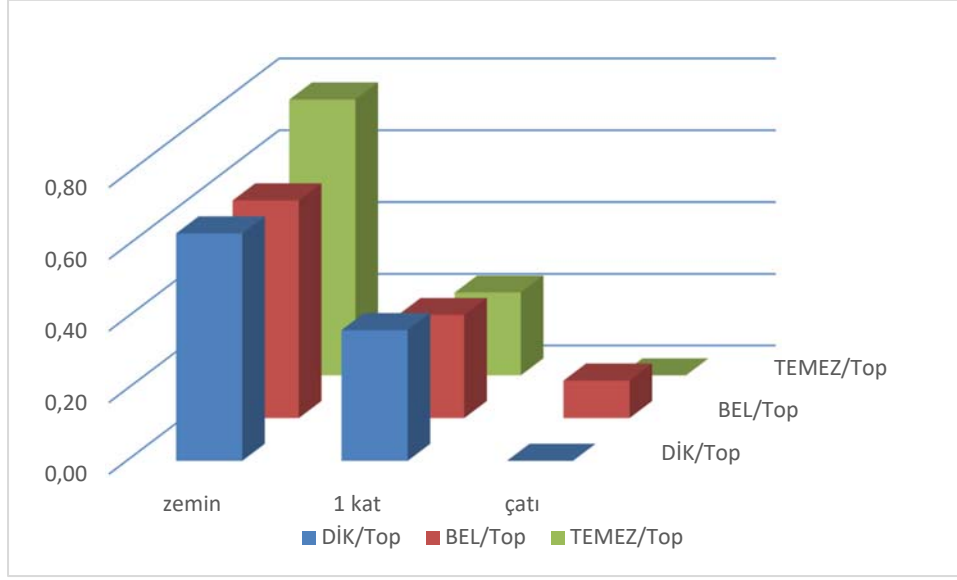


Şekil 7. Katların ayrı ayrı risk sınıflarının tüm risk skoruna göre değerlendirilmesi. (TEMEZ; tolere edilemez risk, BEL; belirgin risk, DİK; Dikkate değer risk)

Tablo 2'ye bakıldığında, tek katlarda oluşan risk sınıflarının toplam o kattaki risk değerine göre oranları incelenmiştir. Aynı durum grafiksel olarak Şekil 7'de de verilmiştir. Burada en büyük oran birinci kattaki dikkate değer riskin toplam o kattaki risk oranı olan %50'dir. Bu bölümde oldukça fazla riske karşılık dikkate değer risklerin olduğu anlaşılmaktadır. En az oran ise 0 olarak görülse de burada o türde herhangi bir risk bulunmadığı anlamı taşımaktadır. Bununla birlikte rakamsal olarak en az oranın yine birinci kattaki tolere edilemez riskin o kattaki toplam riske oranı olan %20 olarak gözlenebilir. Standart sapma değerlerine bakıldığında her bir kat için birbirinden farklı değerlerin olduğu ve elde edilen risk skorları arasında büyük farklılıkların olduğu, dolayısıyla her bir kat içinde yapılan risk sınıflandırmaları arasında anlamlı farklılıkların olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Tüm katlar için risk sınıflarının toplam risk değerlerine oranları;

	Tolere edilemez riskin toplam riske oranı	Belirgin riskin toplam riske oranı	Dikkate değer riskin toplam riske oranı
Zemin kat	0,77	0,61	0,63
1. Kat	0,23	0,29	0,37
Çatı Katı	0	0,1	0
Standart sapması	63,1	48,6	80,3

**Şekil 8.** Tüm katlara göre risk sınıflarının toplam riske göre değerlendirilmesi. (TEMEZ; tolere edilemez risk, BEL; belirgin risk, DİK; Dikkate değer risk)

Benzer bir durum, tüm katlara göre ilgili risk sınıfı ve toplam risk arasındaki oranlar için de belirtilebilir. Yalnız burada değerler biraz daha artma yönelimindedir, zira tüm katlardaki ilgili risk sınıflarının o kattaki toplam risk skoruna göre oranı bize o kattaki en büyük risk sınıfının hangisi olduğu hakkında bilgi verecektir. Tablo 3'e bakıldığında en büyük oranın zemin kattaki tolere edilemez riskin tüm katlardaki aynı risk sınıfına oranı olarak gözlenebilir %77, benzer olarak en düşük skorun ise (rakamsal değeri olan) çatı katı belirgin risk oranının tüm katlardaki ilgili risk sınıfına oranı olan %10 olarak gözlenebilir. Durum Şekil 8'de grafiksel olarak daha kolay görülmektedir. Tolere edilemez risk oranının tüm katlarda en büyük oran olması demek, ivedilikle alınması gereken önlemlerin tüm katlarda varolduğunun bir kanıtıdır. Bu tablodaki standart sapma değerleri bize risk sınıfları arasında tüm katlara göre dağılım hakkında bilgi vermektedir. Çok büyük farkların olduğu gözlenen skorlara bakıldığında ise, tabloda bulunan 0 değerlerinin bu sapma verilerini olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Yine de katlar arasında bir risk sınıfı için oldukça farklı değerlendirmelerin olduğu söylenebilir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

İş sağlığı ve güvenliği ülkemizdeki tüm işyerleri için uygulanmasına karşın hala bu konuda bazı yanlış bilinenlerin olduğu gözlenmiştir. Her ne kadar ilgili yönetmelik veya kanunlarda bu durumlar belirtilse de yorumlamadaki bazı hatalar yüzünden özellikle kamu kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği yasasına tabi olmadığı kanısı hakimdir. Bununla birlikte devlet üniversitelerinde ise belli bir İSG birim yapılanması mevcuttur ve bu birim kısmen çalışmalar yapmaya devam etmektedir [10, 11]. Ancak özellikle kamuda çalışan arasında ilgili uzman görevlendirilmesi bu kişiye yapılacak ödemelerdeki belirsizliklerden ötürü kamu kurumlarında isg birimlerinin çalışma ve yöntemlerinde eksiklikler ve aksamalar olabilmektedir. Ayrıca genel olarak kamu üniversite ve kurumlarında bir İSG yapılanmasının olduğu, bununla birlikte kuruma ait İSG yönerge veya tüzüklerin yazıldığı ve yayınlandığı görülmektedir. Bu da kamu kurumları açısından önemli bir ilerleme olduğu kanısı hakimdir.

Bu çalışmada Manisa Celal Bayar Üniversitesi İSG birimi tarafından yaptırılan bazı risk analiz raporları değerlendirilmiştir. Bu raporlar incelendiğinde, birden farklı sınıflarda risk türlerine rastlanıldığı görülmüştür. Özellikle tehlike ve risklerin oldukça fazla olduğu düşünülen DEFAM biriminde bu risk ve tehlikeler ele alınmış ve raporda alınması gereken önlemler belirtilmiştir. Bu çalışmada ise ilgili rapordan bir kesit ele alınarak bazı temel analizler gerçekleştirilmiştir. Bu analizden de yola çıkarak tolere edilemez risk faktörlerinin oldukça fazla olduğu, her risk sınıfının ayrı ayrı değerlendirilebildiği sonucu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda ilgili birimlerin birinde iş kazasının önlenmesi için gerekli önlemlerin alınması gerektiği düşünülmektedir. Yazılı risk raporları ile tehlike ve risklerin önüne geçilebileceği ve bu sayede verimin artacağı da söylenebilir.

KAYNAKLAR

- [1] Şabikoğlu, İ. (2016). “Fizikçi, kimyager ve biyologlar için günümüz en iyi iş fırsatı, iş güvenliği uzmanlığı” 4. Genç Fizikçiler Kongresi, 12-14 Ekim, Ege Üniversitesi İzmir.
- [2] Kaplan, H.A., Demircioğlu, M. (2016). “Sorularla İş Sağlığı ve Güvenliği Hukuku”. Beta yayınevi, Şubat yayını.
- [3] Yılmaz, M. (2013). “Kamu kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği kanununun uygulanması”, ÇSGB, Çalışma dünyası dergisi, 1 2 39-51.
- [4] Anonim, 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (30.06.2012). Resmi Gazete (Sayı: 28339)
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6331&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> , Erişim tarihi 01.12.2023.
- [5] Tozkoparan, G., Taşoğlu, J., (2011). “İş sağlığı ve güvenliği uygulamaları ile ilgili iş görenlerin tutumlarını belirlemeye yönelik bir araştırma”, Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1, 181-209.
- [6] Anonim, Düzce Üniversitesi İş Sağlığı ve Güvenliği Koordinatörlüğü Yönergesi, <https://yyue.duzce.edu.tr/Dosya/Yonerge/2d1da5c9-2714-459b-a238-110109caa56f.pdf> , Erişim tarihi 27.11.2023.
- [7] Yılmaz, E., (2012). “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi”, Ankara, Yetkin Yayınları.
- [8] Anonim, Kamu İş Sağlığı ve Güvenliği Rehberi, <https://www.csgb.gov.tr/media/9469/kamudaisgrehberi.pdf> , Erişim tarihi 7.02.2023
- [9] Anonim, İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği (29.12.2012). Resmi Gazete (Sayı: 28512)
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=16925&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> , Erişim tarihi 25.01.2023
- [10] Anonim, Marmara Üniversitesi İş Sağlığı ve Güvenliği İç Yönetmeliği, <https://isg.marmara.edu.tr/mu-is-sagligi-ve-guvenligi-ic-yonetmeliği> , Erişim tarihi 11.11.2023.
- [11] Anonim, Afyon Kocatepe Üniversitesi İş Sağlığı ve Güvenliği Birimi Yönergesi, <https://isg.aku.edu.tr/2023/01/30/afyon-kocatepe-universitesi-is-sagligi-ve-guvenligi-yonergesi/> , Erişim tarihi 27.10.2023.